

การวิเคราะห์ในเชิงเศรษฐกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรม

อาหารสัตว์ผสมในประเทศไทย*

1. ความนำ

อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสมจัดเป็นอุตสาหกรรมการเกษตรประเภทหนึ่ง ที่ได้รับการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งขึ้นในประเทศไทย ทั้งนี้ เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตผลทางเกษตรที่สามารถผลิตขึ้นเองภายในประเทศ เป็นวัตถุดิบในการผลิตเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างตลาดภายในประเทศแก่สินค้าเกษตรกรรม และช่วยให้มีการแปรรูปสินค้าเกษตรกรรมให้เกิดมูลค่าเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ ยังเป็นการสนับสนุนการพัฒนากิจการปศุสัตว์ ช่วยให้มีการผลิตอาหารประเภทเนื้อสัตว์เพิ่มขึ้นพอเพียงแก่การบริโภคภายในประเทศ และที่สำคัญที่สุดก็คือ เป็นการปูพื้นฐานที่จะช่วยเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการส่งออกของประเทศไทย จากประเทศผู้ส่งสินค้าเกษตรกรรมในลักษณะ "วัตถุดิบ" เป็นลักษณะ "สำเร็จรูป" เพิ่มมากขึ้นในอนาคต

โรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมที่ดั่งขึ้นในประเทศไทยก่อนหน้าปี พ.ศ. 2510 ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก ใช้กรรมวิธีการผลิตแบบง่าย ๆ ไม่ต้องใช้เงินลงทุนสูง อย่างไรก็ตาม ลักษณะการดำเนินงานของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสมได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมที่ขยายเพิ่มขึ้นในระยะช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ล้วนเป็นโรงงานขนาดใหญ่ ใช้เงินลงทุนสูง การผลิตเป็นไปในลักษณะมุ่งใช้ทุน (capital intensive) มากกว่ามุ่งใช้แรงงาน (labor intensive) มีการใช้เครื่องจักรในการผสมวัตถุดิบซึ่งผ่านการอบแห้ง และบางโรงได้พัฒนาก้าวหน้าถึงขั้นใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการควบคุม

*มศ.อำนวยการพิเศษ มนุสข และ ดร.พิพิธ สุภทิพัฒน์, เอกสารในการประชุมทางวิชาการ ครั้งที่ 16, สาขาเศรษฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์เกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 3-5 กุมภาพันธ์ 2521.

การผลิต นอกจากนี้ โรงงานขนาดใหญ่ยังได้ขยายตัวไปในกิจการที่ต่อเนื่องและสนับสนุนการผลิตอาหารสัตว์ เช่น การดำเนินงานด้านฟาร์มพันธุ์สัตว์ ด้านจำหน่ายผลิตภัณฑ์ยารักษาโรคสัตว์ และมีแนวโน้มที่ผู้ผลิตอาหารสัตว์รายใหญ่จะขยายตัวต่อไปในด้านการเลี้ยงสัตว์เป็นฟาร์มขนาดใหญ่ จนถึงขั้นจำหน่ายเนื้อสัตว์แก่ผู้บริโภค

โดยที่โครงสร้างอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสมได้เปลี่ยนไปในลักษณะที่อุตสาหกรรมนี้ จะประกอบด้วยผู้ผลิตรายใหญ่น้อยราย ซึ่งมีกิจการดำเนินงานครอบคลุมถึงธุรกิจที่เกี่ยวข้องกันหลายด้าน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจที่ควรจะทำการศึกษาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในด้านที่เกี่ยวกับการพัฒนากิจการปศุสัตว์ภายในประเทศ

วิธีการวิเคราะห์ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของตลาดที่ใช้ในบทความฉบับนี้มีสาระสำคัญที่สรุปย่อได้ดังนี้^{1/} ในด้านโครงสร้างของตลาดจะพิจารณาถึงจำนวนและขนาดของผู้ผลิตและผู้ซื้อ ลักษณะความแตกต่างกันของสินค้าที่ผลิตความยากง่ายในการเข้าสู่อุตสาหกรรมของผู้ประกอบการรายใหม่ และแนวโน้มของความเจริญเติบโตของอุตสาหกรรม ลักษณะโครงสร้างของตลาดดังกล่าวจะเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของผู้ประกอบการในตลาด พฤติกรรมดังกล่าวได้แก่ นโยบายในด้านการกำหนดราคาซื้อขาย การกำหนดชนิดและปริมาณของผลผลิต และการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันเอง ส่วนผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมย่อมเป็นผลสะท้อนจากพฤติกรรมของผู้ประกอบการในตลาดอีกทอดหนึ่ง ผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมจะพิจารณาจากผลทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในด้านต่าง ๆ ที่สำคัญได้แก่ ความก้าวหน้าในด้านคุณภาพของอาหารสัตว์ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนากิจการปศุสัตว์ ประสิทธิภาพ

^{1/} สำหรับผู้ที่สนใจในรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการวิเคราะห์นี้ โปรดดูได้จากหนังสือที่แต่งโดย Caves และ Bain

ทางด้านตลาด (marketing efficiency) ผลต่อด้านการว่าจ้างงาน และด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการส่งออกของประเทศ ในการวิเคราะห์จะแสดงให้เห็นว่า โครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรม จะมีความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องซึ่งกันและกันอย่างไร

2. ผลของการวิเคราะห์

2.1 โครงสร้างทางตลาด (market structure)

2.1.1 จำนวนและขนาดของผู้ผลิต

ปัจจุบันนี้มีผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสมรวมทั้งสิ้นประมาณ 42 ราย (ดูรายชื่อผู้ผลิตที่สำคัญได้จากภาคผนวกที่ 1 และ 2) ผู้ประกอบการผลิตเหล่านี้สามารถแยกออกได้เป็น 3 ประเภท ตามขนาดกำลังการผลิตและกรรมวิธีการผลิตดังนี้

ประเภทแรก ได้แก่ โรงงานขนาดใหญ่ที่มีกำลังการผลิตอยู่ในระหว่าง 20-40 ตัน/ชั่วโมง ใช้เครื่องจักรอัตโนมัติในการผสมวัตถุดิบ มีเครื่องอัดเม็ด วัตถุดิบจะผ่านการอบแห้งถูกต้องตามหลักวิชา และอาศัยเครื่องคอมพิวเตอร์ในการควบคุมการผลิต

ประเภทที่สอง ได้แก่ โรงงานขนาดกลาง ซึ่งมีกำลังการผลิตอยู่ในระหว่าง 10-20 ตัน/ชั่วโมง การผสมวัตถุดิบอาศัยเครื่องจักรไฟฟ้าเป็นส่วนใหญ่ แต่การควบคุมปริมาณวัตถุดิบที่ผสมและการชั่งน้ำหนักจะใช้คนงาน วัตถุดิบที่ใช้ผ่านการอบแห้งและอาจใช้เครื่องอัดเม็ดด้วย

สำหรับประเภทที่สาม ได้แก่ โรงงานขนาดเล็กที่มีกำลังการผลิตต่ำกว่า 10 ตัน/ชั่วโมง การผสมวัตถุดิบเป็นไปอย่างง่าย ๆ โดยอาศัยแรงงานคนหรือเครื่องจักรไฟฟ้า วัตถุดิบไม่ได้ผ่านการอบแห้งและไม่มีการใช้เครื่องอัดเม็ด

ผู้ประกอบการผลิตประเภทแรกเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลมากที่สุดที่ครอบครองสัดส่วนของตลาด (market share) ไว้ในอัตราส่วนหนึ่ง และมีแนวโน้มที่กลุ่มผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสมรายใหญ่น้อยราย จะครอบครองสัดส่วนของตลาดในอัตราที่สูงยิ่งขึ้นต่อไป ดังจะเห็นได้อย่างชัดเจนจากอัตราส่วนของการครอบครองตลาด (market concentration) และอัตราส่วนขนาดของโรงงาน (size ratio of unit or firm) ในปี พ.ศ. 2515 และ 2518 ตามตารางข้างล่างนี้

ตารางที่ 1 อัตราส่วนการครอบครองตลาดและอัตราส่วนขนาดของโรงงานของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสมในปี พ.ศ. 2515 และ 2518

รายการ	จำนวนโรงงานนับจากขนาดใหญ่ที่สุดถัดลงไป		
	4 โรงงานแรก	6 โรงงานแรก	8 โรงงานแรก
ปี พ.ศ. 2515			
อัตราส่วนการครอบครองตลาด			
- กำลังการผลิต	72.6	82.2	83.9
- ปริมาณการผลิตจริง	-	-	-
อัตราส่วนขนาดของโรงงาน			
- กำลังการผลิต	25.2	27.9	22.3
- ปริมาณการผลิต	-	-	-
ปี พ.ศ. 2518			
อัตราส่วนการครอบครองตลาด			
- กำลังการผลิต	66.2	77.7	87.4
- ปริมาณการผลิตจริง	61.8	78.1	86.0
อัตราส่วนขนาดของโรงงาน			
- กำลังการผลิต	18.6	20.9	29.5
- ปริมาณการผลิตจริง	15.5	21.3	26.2

หมายเหตุ

- (1) อัตราส่วนการครอบครองตลาดคำนวณจากสัดส่วนของโรงงานใหญ่ที่สุดจำนวนหนึ่ง ต่อสัดส่วนของโรงงานทั้งหมดรวมกัน
- (2) อัตราส่วนขนาดของโรงงานคำนวณจากขนาดเฉลี่ยของโรงงานใหญ่ที่สุดจำนวนหนึ่ง คิดเป็นสัดส่วนของขนาดเฉลี่ยของโรงงานที่เหลือ
- (3) ตัวเลขที่ใช้ในการคำนวณได้จากภาคผนวกที่ 1

ในปี พ.ศ. 2515 ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสมรายใหญ่ที่สุดเพียง 4 ราย หรือประมาณร้อยละ 10 ของผู้ประกอบการทั้งหมด ได้ครอบครองสัดส่วนของตลาดรวมกันเกือบสามในสี่ เมื่อพิจารณาจากด้านกำลังการผลิต ส่วนในปี พ.ศ. 2518 ถึงแม้ว่าผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุด 4 รายจะครอบครองตลาดในสัดส่วนที่ลดลง แต่ถ้าพิจารณาผู้ผลิตรายใหญ่ที่สุด 8 รายแล้ว สัดส่วนของตลาดที่ถูกครอบครองได้เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2515 กล่าวคือ เกือบร้อยละ 90 ของตลาดอาหารสัตว์ผสมตกอยู่ในมือของผู้ผลิต 8 รายใหญ่ หรือประมาณร้อยละ 19 ของจำนวนผู้ผลิตทั้งหมดเท่านั้น ซึ่งแสดงว่ามีผู้จัดตั้งโรงงานขนาดใหญ่เพิ่มมากขึ้น

แนวโน้มที่มีการจัดตั้งโรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมขนาดใหญ่เพิ่มมากขึ้น สามารถที่จะเห็นได้จากอัตราส่วนขนาดของโรงงาน กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2515 โดยเฉลี่ยแล้ว โรงงานขนาดใหญ่ 8 โรงแรก ใหญ่กว่าโรงงานอื่น ๆ ที่เหลือประมาณ 20 เท่าตัว เมื่อพิจารณาจากด้านกำลังการผลิต แต่ในปี พ.ศ. 2518 ผู้ประกอบการผลิตรายใหญ่ที่สุด 8 รายแรก มีขนาดใหญ่กว่าโรงงานอื่น ๆ ที่เหลือเพิ่มขึ้นเกือบเป็น 30 เท่าตัว

2.1.2 จำนวนและขนาดของผู้ซื้อ

ผู้ซื้ออาหารสัตว์ผสม ได้แก่ ฟาร์มเลี้ยงไก่ และฟาร์มเลี้ยงหมู ที่มีลักษณะเป็นการเลี้ยงแบบการค้า ซึ่งอาจจะซื้อเฉพาะหัวอาหารเพื่อนำไปผสมเป็นอาหารเลี้ยงสัตว์เอง หรืออาจจะซื้อเป็นอาหารสำเร็จรูปที่พร้อมจะใช้เลี้ยงสัตว์ได้ทันที โดยทั่วไปแล้ว ฟาร์มเลี้ยงไก่ ไม่ว่าจะไก่ไข่ หรือไก่เนื้อ นิยมเลี้ยงด้วยอาหารสัตว์ผสม ส่วนการเลี้ยงหมูโดยใช้อาหารสัตว์นั้น ยังไม่แพร่หลายเท่ากับการเลี้ยงไก่ ในจังหวัดนครปฐมซึ่งเป็นแหล่งเลี้ยงหมูรายใหญ่ ปรากฏว่า จากการสุ่มตัวอย่าง ผู้เลี้ยงหมูจำนวน 168 ตัวอย่าง ในระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม 2516 ปรากฏว่ามีเพียงร้อยละ 25 ที่ใช้อาหารสัตว์ผสม

ถึงแม้ว่าจะไม่มีสถิติที่แน่นอนเกี่ยวกับจำนวนฟาร์มเลี้ยงไก่ และฟาร์มเลี้ยงหมูที่ใช้อาหารสัตว์ผสม แต่ก็เป็นที่เชื่อกันได้ว่า จำนวนผู้ประกอบการเลี้ยงไก่และเลี้ยงหมูเป็นการค้า มีเป็นจำนวนมากกระจายกระจายอยู่ทั่วประเทศ และมีความหนาแน่นเป็นพิเศษแถบบริเวณนครปฐม ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ปทุมธานี ราชบุรี และอยุธยา ซึ่งอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร ที่จัดว่าเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ผู้เลี้ยงไก่และผู้เลี้ยงหมูส่วนใหญ่จัดเป็นผู้เลี้ยงรายย่อย ที่มีขนาดของกิจการค่อนข้างเล็ก อย่างไรก็ตาม เริ่มมีแนวโน้มที่จะมีฟาร์มเลี้ยงไก่และฟาร์มเลี้ยงหมูขนาดใหญ่เพิ่มมากขึ้น

2.1.3 ความแตกต่างของสินค้าที่ผลิต (product differentiation)

อาหารสัตว์ผสมที่ผลิตขึ้นในประเทศไทยต้องมีคุณภาพและมาตรฐานขั้นต่ำ ตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2506 อย่างไรก็ตาม คุณภาพขั้นต่ำที่กำหนดไว้เป็นไปโดยกว้าง ๆ กล่าวคือ กำหนดเฉพาะอัตราส่วนของโปรตีน ไขมัน กาก และความชื้นเท่านั้น

ในทางปฏิบัติจริง ๆ ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสมโดยเฉพาะรายใหญ่ จะมีสูตรอาหารมากมายหลายชนิดแยกตามประเภทและอายุของสัตว์เลี้ยง ส่วนผู้ผลิตขนาดเล็กจะมีสูตรอาหารเพียงไม่กี่ชนิด นอกเหนือจากนี้ อาหารสัตว์ผสมที่ผลิตโดยผู้ประกอบการรายใหญ่จะบรรจุในถุงขนาดต่าง ๆ โดยมีเครื่องหมายการค้าของผู้ผลิตในลักษณะที่จูงใจ และเรียกความเชื่อถือจากผู้ซื้อได้มากกว่าผู้ประกอบการรายย่อย

เนื่องจากอาหารสัตว์ผสมเป็นสินค้าที่มองด้วยสายตาแล้วไม่ ผู้มีความแตกต่างกัน ผู้ซื้อจึงมีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าอาหารสัตว์ผสมของผู้ผลิต แต่ละรายสามารถทดแทนกันได้โดยสมบูรณ์ ดังนั้น ผู้ผลิตรายใหญ่จึงพยายาม ทำให้อาหารสัตว์ผสมที่ตนผลิตขึ้นมีความแตกต่างจากของผู้ผลิตรายอื่น โดยการสร้างค่านิยมขึ้นว่า อาหารสัตว์ผสมของตนเหมาะสมสำหรับใช้กับพันธุ์สัตว์ ที่ตนจำหน่าย โดยทั่วไปแล้ว ผู้ผลิตรายใหญ่จะเป็นตัวแทนพันธุ์สัตว์ที่มีชื่อเสียงของต่างประเทศ และมีฟาร์มพันธุ์สัตว์ของตนเอง ^{๒/} นอกจากนี้ ผู้ผลิต รายใหญ่ยังแข่งขันกันด้านให้บริการแก่ผู้เลี้ยงสัตว์ที่ใช้อาหารสัตว์ผสมที่ตน ผลิตขึ้น เช่น การจัดทีมนักสัตวบาลและสัตวแพทย์ เพื่อให้คำแนะนำวิธีเลี้ยง และรักษาโรคสัตว์ เป็นต้น ซึ่งย่อมทำให้อาหารสัตว์ของตนแตกต่างไปจาก ของผู้ผลิตรายอื่นในสายตาของผู้ซื้อได้

2.1.4 อุปสรรคของผู้ประกอบการรายใหม่ (barrier to new entry)

ความยากง่ายของผู้ประกอบการรายใหม่ที่จะเข้ามาสู่
อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ผสมในประเทศไทย สามารถพิจารณาได้จาก

^{๒/} ตัวอย่าง เช่น บริษัทเบทาโกร เป็นตัวแทนจำหน่ายไก่พันธุ์ไข่ "คัลลันวอร์เรน" บริษัทแหลมทองสทการ เป็นตัวแทนจำหน่ายไก่พันธุ์เนื้อ "ฮัมบาร์ด" และไก่พันธุ์ไข่ "ฮัมบาร์ด โกลเด้น คอมเม็ทส์" และบริษัทศรีไทยปศุสัตว์ จำหน่ายไก่พันธุ์ไข่ "ไฮเชก" และไก่พันธุ์เนื้อ "ไฮโปร" เป็นต้น

ประเด็นที่สำคัญที่สุดคือ ความสามารถของผู้ประกอบการรายใหม่ที่จะแข่งขันกับผู้ผลิตที่ดำเนินการอยู่แล้ว ผู้ผลิตรายใหม่จะต้องมีต้นทุนการผลิตไม่สูงกว่าผู้ผลิตเก่า ลักษณะโครงสร้างของต้นทุนการผลิตของผู้ผลิตขนาดต่าง ๆ มีดังนี้

ตารางที่ 2 ต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสม

ประเภทของทุน	โรงงานขนาดใหญ่		โรงงานขนาดกลาง		โรงงานขนาดเล็ก	
	บาท/ตัน	ร้อยละ	บาท/ตัน	ร้อยละ	บาท/ตัน	ร้อยละ
ค่าจ้างแรงงาน	64.57	1.8	85.12	2.1	461.52	10.3
ค่าเชื้อเพลิง	16.25	0.4	4.81	0.1	-	-
ค่าไฟฟ้า	32.90	0.9	39.11	0.0	20.00	0.5
ค่าวัตถุดิบ	3,075.86	83.5	3,416.62	85.1	3,704.02	82.9
ค่าภาษีการค้า	36.99	1.0	33.69	0.8	31.69	0.7
ค่าบำรุงรักษาเครื่องจักร	2.35	0.1	23.88	0.6	1.00	0.0
ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ	453.50	12.3	413.78	10.3	250.01	5.6
รวม	3,682.45	100.0	4,017.01	100.0	4,468.24	100.0

ที่มา: จากข้อมูลการสำรวจโรงงานอาหารสัตว์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
แห่งชาติ ปี พ.ศ. 2518 และจากการสอบถามโรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมโดยตรง

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าวัตถุดิบคิดเป็นมูลค่ากว่าร้อยละ 80 ของต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ผสมของโรงงานทุกขนาด โรงงานขนาดใหญ่มีการประหยัดจากขนาด (economies of scale) และมีเครื่องคอมพิวเตอร์ที่จะหาสัดส่วนของวัตถุดิบประเภทต่าง ๆ ให้มีต้นทุนต่ำที่สุด

และมีคุณภาพเป็นไปตามสูตรอาหารที่กำหนดไว้ ดังนั้น ต้นทุนการผลิตจึงต่ำกว่าโรงงานขนาดกลางและขนาดเล็ก ประมาณร้อยละ 9 และ 21 ตามลำดับ ดังนั้น เพื่อที่จะแข่งขันกับผู้ผลิตที่อยู่ในอุตสาหกรรมอยู่แล้ว ผู้ประกอบการรายใหม่จะต้อง เป็นผู้ผลิตขนาดใหญ่ ซึ่งจำเป็นต้องใช้เงินลงทุนเบื้องต้น และเงินทุนเวียน นับเป็นร้อยล้านบาทขึ้นไป ประกอบกับผู้ผลิตรายใหญ่ที่ดำเนินการอยู่แล้ว ได้ครอบครองสัดส่วนของตลาดไว้แล้ว เป็นส่วนใหญ่ และแต่ละรายก็มีความแตกต่างในสินค้าและบริการของตนเป็นที่ยอมรับของผู้เลี้ยงสัตว์ จึงเป็นเรื่องไม่ใช่ง่ายนักที่ผู้ผลิตรายใหม่จะเข้ามาสู่อุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ผสม นอกจากจะเป็นเครือของผู้ประกอบการรายใหม่ที่มีอยู่เดิมเท่านั้น

2.1.5 แนวโน้มความต้องการอาหารสัตว์ผสม

ความต้องการอาหารประเภทเนื้อสัตว์มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นตามจำนวนพลเมืองและรายได้ของประชากร ดังนั้น จึงขอมส่งเสริมให้มีผู้เลี้ยงสัตว์ เพื่อเป็นแหล่งอุปทานเนื้อสัตว์เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในปัจจุบันนี้ ผู้เลี้ยงสัตว์ได้เล็งเห็นถึงผลประโยชน์จากการเลี้ยงสัตว์ด้วยอาหารผสมเพิ่มมากขึ้น ความต้องการอาหารสัตว์ผสมจึงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ในอนาคต

ตารางที่ 3 ปริมาณการใช้อาหารสัตว์ผสมในประเทศไทย

ปี พ.ศ.	เฉลี่ยปริมาณการใช้ (ตัน/ปี)	อัตราการเพิ่ม (%)
2508	51,931	-
2509	55,247	6.4
2510	56,834	2.9
2511	59,086	4.0
2512	97,533	65.1
2513	108,836	11.6
2514	198,933	82.8
2515	226,114	13.7
2516	241,625	6.9
2517	266,114	10.1
2518	305,010	14.6

- แหล่งที่มา: (1) กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์
(2) กองเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จากตารางที่ 3 ข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปริมาณการใช้อาหารสัตว์ผสมไม่สู้มีปริมาณมากนักในระยะก่อนหน้าปี พ.ศ. 2511 แต่ปริมาณการใช้เพิ่มขึ้นมากในปี พ.ศ. 2512 และนับตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมาจนถึงปี พ.ศ. 2518 ปริมาณการใช้อาหารสัตว์ผสมได้เพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 11.3 เปอร์เซ็นต์

เมื่อพิจารณาถึงกำลังการผลิตของผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสมภายในประเทศ
 ทุกรายรวมกัน ในขณะนี้ ซึ่งเท่ากับประมาณ 1.5 ล้านตันต่อปี จะเห็นได้ว่าสามารถ
 ที่จะสนองต่อความต้องการภายในประเทศได้อย่างพอเพียงจนถึงปี พ.ศ. 2524
 ถ้าหากสมมติว่าปริมาณการใช้อาหารสัตว์ผสมได้เพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 20
 ต่อปี จากปริมาณการใช้ในอดีตที่ผ่านมา

2.2 พฤติกรรมของตลาด (market conduct)

2.2.1 ด้านการจัดซื้อวัตถุดิบ

ในการผลิตอาหารสัตว์ผสม ค่าใช้จ่ายด้านวัตถุดิบเป็นรายการ
 ใหญ่ที่สุดคือ คิดเป็นปริมาณร้อยละ 83 ถึง 85 ของต้นทุนการผลิต วัตถุดิบ
 ที่ใช้ส่วนใหญ่ซื้อภายในประเทศ เช่น ปลาบ่น กากถั่วเหลือง รำข้าว
 ปลายข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง กากมะพร้าว กากถั่วลิสง
 กากรำข้าว เป็นต้น ส่วนวัตถุดิบที่ต้องซื้อจากต่างประเทศได้แก่ วิตามิน
 เกลือแร่ และยาปฏิชีวนะที่เป็นอาหารเสริม

ในการจัดซื้อหาวัตถุดิบ ผู้ประกอบการผลิตแต่ละรายต่าง
 ดำเนินการโดยเอกเทศ ไม่มีการรวมกลุ่มซื้อวัตถุดิบร่วมกัน เนื่องจากวัตถุดิบ
 ที่จัดหาได้ภายในประเทศเป็นสินค้าเกษตรกรรม ที่มีความผันผวนเปลี่ยนแปลง
 แปรผันในด้านราคาตามสถานการณ์อุปสงค์อุปทานในตลาดโลก ช่วงระยะ
 เวลาใดที่ราคาในตลาดโลกสูง ราคาภายในประเทศก็เคลื่อนไหวสูงขึ้น
 ตามไปด้วย และบางครั้งก็มีการส่งออกมากจนเกิดความขาดแคลนขึ้นภายใน
 ในประเทศ ดังนั้น ผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสมต้องมีแผนการจัดซื้อวัตถุดิบที่หัน
 ต่อสถานการณ์ เพื่อให้ต้นทุนการผลิตของตนได้รับความกระทบกระเทือนจาก
 การเปลี่ยนแปลงของราคาวัตถุดิบให้น้อยที่สุด ในสถานการณ์ตามปกติ
 ผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดใหญ่จะรับซื้อที่โรงงาน เพราะปริมาณการซื้อมาก

ทางโรงงานจะลุ่มตัวอย่างวัตถุดิบออกมาทดสอบคุณภาพ และตีราคาให้ตามราคาดตลาดและคุณภาพของวัตถุดิบนั้น ๆ ส่วนในช่วงที่เกิดภาวะขาดแคลนวัตถุดิบ โรงงานจะส่งตัวแทนไปซื้อจากพ่อค้าท้องถิ่นที่รวบรวมวัตถุดิบไว้ในกรณีของผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสมขนาดเล็ก มักจะต้องติดต่อซื้อผ่านพ่อค้าคนกลางเป็นส่วนใหญ่

สำหรับวัตถุดิบประเภทวิตามิน เกลือแร่ และอาหารเสริมที่ต้องนำเข้ามาจากต่างประเทศ ผู้ผลิตส่วนใหญ่จะมีการติดต่อการบริษัทในต่างประเทศโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ผลิตขนาดใหญ่และขนาดกลาง จะติดต่อกับกลุ่มบริษัทในต่างประเทศที่เป็นเจ้าของพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์ (grand parent stock) ที่ตนมีพันธะผูกพันอยู่

2.2.2 ด้านการกำหนดชนิดและปริมาณสินค้าที่ทำการผลิต

ผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสมแต่ละรายจะมีสูตรอาหารสำหรับสัตว์แต่ละประเภทแยกตามขนาดอายุของสัตว์เป็นของตนเอง ทั้งนี้ จะต้องมีความเป็นไปตามพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. 2506 กล่าวคือ มีการกำหนดสัดส่วนขั้นสูงของความชื้นและกาก และกำหนดสัดส่วนขั้นต่ำลง โปรตีน และไขมัน อย่างไรก็ตาม ผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีสูตรอาหารสัตว์ผสมรายละ 42-50 ชนิด ในขณะที่ผู้ผลิตขนาดเล็กมีอย่างมากไม่เกิน 7 ชนิด

ถึงแม้ว่าผู้ผลิตจะมีสูตรอาหารแตกต่างกัน แต่เป็นสิ่งที่ผู้ใช้เข้าไปใช้ไม่สามารถมองเห็นด้วยสายตาถึงความแตกต่างอย่างชัดเจน ดังนั้นผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสมจึงเน้นให้ความสำคัญในเรื่องคุณภาพเป็นอย่างมาก โดยหวังว่าเมื่อผู้เลี้ยงสัตว์ใช้แล้วมีผลเป็นที่พอใจ ก็จะเป็นลูกค้าผลิตภัณฑ์ของตนต่อไป ผู้ผลิตขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยเฉพาะผู้ที่ใช้เครื่อง

คอมพิวเตอร์ในการควบคุมการผลิตและใช้เครื่องจักรอัตโนมัติผสมวัตถุดิบ มีการเลือกใช้วัตถุดิบที่ดีและตรวจสอบอาหารสัตว์ผสมที่ผลิตขึ้น จึงสามารถผลิตอาหารสัตว์ผสมที่มีคุณภาพดีได้มาตรฐานสม่ำเสมอว่าผู้ผลิตขนาดเล็ก

โรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมจะทำการผลิตในปริมาณที่เพียงพอแก่การจำหน่ายในช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ไม่มีการเก็บตุนไว้เกินกว่า 2 สัปดาห์ ทั้งนี้ เพราะอาหารสัตว์ผสมเสี้ง่าย ไม่สามารถเก็บไว้นาน ดังนั้น ผู้ผลิตจะต้องทราบปริมาณความต้องการที่ค่อนข้างแน่นอนเสียก่อน และทำการผลิตเพื่อสนองความต้องการดังกล่าว

2.2.3 ด้านการกำหนดราคาจำหน่าย

ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสมไม่มีการรวมตัวเพื่อกำหนดราคาจำหน่ายร่วมกัน ผู้ผลิตแต่ละรายมีนโยบายด้านการกำหนดราคาขึ้นเป็นอิสระต่อกัน โดยปกติแล้ว ผู้ผลิตขนาดใหญ่ที่อยู่ในวงการผลิตอาหารสัตว์ผสมมานานจนได้รับความเชื่อถือจากผู้เลี้ยงสัตว์โดยทั่วไป จะเป็นผู้นำในการกำหนดราคาอาหารสัตว์ทุกชนิด^{3/} จากนั้น โรงงานอื่น ๆ จะถือเอาราคาที่บริษัทผู้นำกำหนดขึ้น เป็นเกณฑ์ในการตั้งราคาผลิตภัณฑ์ของตนตามไปด้วย ดังนั้น ราคาอาหารสัตว์ผสมของผู้ผลิตแต่ละรายมีแนวโน้มที่จะไล่เลี่ยกัน ราคาอาหารสัตว์ผสมขายส่งโดยเฉลี่ยแยกตามขนาดของผู้ผลิต ในปี พ.ศ. 2518 เป็นไปดังนี้

^{3/} สองบริษัทผู้นำที่สำคัญคือ (1) บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ ซึ่งเป็นบริษัทเครือเดียวกับบริษัทกรุงเทพอาหารสัตว์ และ (2) บริษัทเททาโกร ซึ่งเป็นเครือเดียวกับบริษัทผลิตภัณฑ์อาหารสัตว์เข็นทรัล

ตารางที่ 4 ราคาขายส่งเฉลี่ยของอาหารสัตว์ผสมในปี พ.ศ. 2518

ประเภทผู้ผลิต	ราคาขายส่ง (บาท/ตัน)
โรงงานขนาดใหญ่	4,975
โรงงานขนาดกลาง	4,958
โรงงานขนาดเล็ก	4,785

หมายเหตุ: ราคาขายส่งเฉลี่ยคำนวณโดยเฉลี่ยราคาอาหารสัตว์ผสมทุกประเภทที่ผลิตโดยผู้ผลิตรายสำคัญของโรงงานขนาดต่าง ๆ โดยอาศัยข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย (3) และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (1)

ราคาอาหารสัตว์ผสมของโรงงานขนาดใหญ่สูงกว่าโรงงานขนาดกลางเพียงเล็กน้อย และสูงกว่าของโรงงานขนาดเล็กตันละ 190 บาท หรือร้อยละ 4 เหตุที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากโรงงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง ผลิตอาหารสัตว์ผสมที่มีคุณภาพได้มาตรฐานกว่า และเป็นที่ยอมรับของผู้เลี้ยงสัตว์มากกว่าโรงงานขนาดเล็ก โดยทั่วไปแล้ว ราคาอาหารสัตว์ผสมจะมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงตามความเคลื่อนไหวของราคาวัตถุดิบ

2.2.4 ด้านการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการผลิต

จากลักษณะของอาหารสัตว์ผสมที่เส่ง่ายไม่สามารถเก็บได้นาน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้ผลิตแต่ละรายต้องมีตลาดที่แน่นอน (captive market) เพื่อลดปัญหาการเส่งของกิจการ และเมื่อได้ตลาดที่แน่นอน

แล้ว ก็ต้องพยายามมิให้สูญเสียสัดส่วนตลาดที่ตนครองอยู่ให้แก่คู่แข่ง
 ดังนั้น ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสมจึงต้องขยายกิจการโดยดำเนิน
 การด้านจัดพันธุ์สัตว์ โดยคิดค่อเป็นตัวแทนพันธุ์สัตว์ที่มีชื่อเสียงของต่าง
 ประเทศ เช่น จากสหรัฐอเมริกา เนเธอร์แลนด์ และเบลเยียม เป็นต้น
 ทั้งนี้ เจ้าของพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์ (grand parent stock) อาจจะขอ
 สิทธิในกิจการด้วย พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์จะถูกนำมาขยายเพื่อขายให้แก่
 ผู้เลี้ยงทั่วไป

ผู้ผลิตอาหารสัตว์จะผลิตสูตรอาหารที่เหมาะสมสำหรับพันธุ์สัตว์
 ของตน โดยแยกเป็นหลาย ๆ สูตรตามระดับอายุของสัตว์เลี้ยง ดังนั้น
 หากผู้เลี้ยงสัตว์เลือกใช้พันธุ์สัตว์ของผู้ผลิตรายใด ก็ต้องผูกพันซื้ออาหาร
 สัตว์ผสมของผู้ผลิตรายนั้น เพราะย่อมเชื่อว่าสัตว์เลี้ยงจะเจริญเติบโต
 รวดเร็วก็คือเมื่อใช้อาหารสัตว์ผสมของบริษัทที่เป็นเจ้าของพันธุ์เท่านั้น
 นอกเหนือจากนี้ ผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสมจำเป็นต้องดำเนินกิจการด้านจำหน่าย
 ยารักษาโรคสัตว์ด้วย เพราะเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกัน ดังนั้น ผู้ประกอบการ
 ผลิตรายใหญ่ที่มีทุนรอนมากจะมีทีมสัตวบาลและสัตวแพทย์ เพื่อไปสาธิตวิธี
 การเลี้ยงที่ถูกหลักวิชา และรักษาโรคสัตว์ให้แก่ผู้เลี้ยงที่ใช้พันธุ์สัตว์และ
 อาหารสัตว์ผสมของตน เพื่อช่วยให้ผู้เลี้ยงได้รับกำไร ซึ่งเท่ากับยิ่งจูงใจ
 ให้ผู้เลี้ยงสัตว์ผูกพันซื้ออาหารสัตว์ผสมของตนตลอดไป ผู้ประกอบการผลิต
 รายใหญ่จะใช้วิธีการข้างต้นนี้ในการแข่งขันกันสร้างตลาดที่แน่นอนสม่ำเสมอ
 สำหรับผลิตภัณฑ์ของตน

เนื่องจากผู้เลี้ยงสัตว์เป็นการค้ามีเป็นจำนวนมากกระจัด
 กระจายอยู่ทั่วประเทศไทย และส่วนใหญ่มีทุนรอนน้อย การที่โรงงานอาหาร
 สัตว์จะต้องติดต่อกับผู้เลี้ยงสัตว์จำนวนมาก จึงมีปัญหานานัปการในด้านดำเนิน

งาน ดังนั้น ผู้ประกอบการผลิตจึงจำหน่ายอาหารสัตว์ผสมผ่านตัวแทนจำหน่ายตามท้องที่ต่าง ๆ ที่มีการเลี้ยงสัตว์ โดยตัวแทนจำหน่ายจะเป็นผู้ให้สินเชื่ออาหารสัตว์ โดยจะมีข้อผูกพันว่าต้องขายสัตว์เลี้ยงที่ใดแล้วหรือผลิตภัณฑ์สัตว์แก่ตนหรือไม่ก็ได้ ในกรณีที่ผู้เลี้ยงสัตว์มีพันธะที่จะต้องขายผลิตภัณฑ์ของตนแก่ตัวแทนจำหน่าย อาจมีการกำหนดราคาขายล่วงหน้าก็ได้ ตัวแทนจำหน่ายบางรายมีโรงงานฆ่าสัตว์ของตนเองด้วย

โดยที่ตัวแทนจำหน่ายเป็นผู้มีบทบาทอย่างสำคัญในวิธีการตลาดอาหารสัตว์ ผู้ผลิตอาหารสัตว์จึงต้องเลือกเฟ้นตัวแทนจำหน่ายที่ดี ผู้ประกอบการผลิตต้องให้สินเชื่อแก่ตัวแทนจำหน่าย และให้บริการด้านสัตวบาลและสัตวแพทย์แก่ลูกค้าของตัวแทนจำหน่าย มีผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสมบางรายพยายามจำหน่ายผลผลิตของตนผ่านสถาบันเกษตรกร แต่ปรากฏว่าไม่ประสบความสำเร็จ เพราะสถาบันเกษตรกรไม่มีประสิทธิภาพในการเร่งรัดหนี้สินจากสมาชิกคืนแก่ผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสม

ในปัจจุบันนี้ มีผู้ผลิตอาหารสัตว์ขนาดใหญ่บางรายได้ขยายการค้าดำเนินงานในลักษณะแนวตั้ง (vertical integration) กล่าวคือ ครอบคลุมกิจการต่อเนื่องครบวงจรทุกอย่าง นับตั้งแต่จัดตั้งฟาร์มพันธุ์สัตว์ การจำหน่ายยารักษาสัตว์ การจัดตั้งฟาร์มการค้า เพื่อมีโรงงานฆ่าสัตว์ของตนเอง จำหน่ายเนื้อสัตว์ และแปรรูปเนื้อสัตว์เป็นอาหารสำหรับบริโภคโดยตรง ส่วนวัตถุดิบได้จากโรงงานฆ่าสัตว์นำกลับไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตอาหารสัตว์อีก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสม จะมีผลทำให้ผู้ประกอบการรายเล็กต้องถูกบีบออกไปจากอุตสาหกรรมนี้ เพราะความเสียเปรียบของผู้ผลิตขนาดใหญ่มากมายหลายประการ ทั้งทางด้านการเทคนิคการผลิต การซื้อวัตถุดิบ ชนิด และคุณภาพของสินค้า ตลอดจนด้านการจำหน่ายผู้ที่เหลืออยู่จะเป็นผู้ประกอบการขนาดใหญ่เท่านั้น

4.3 ผลการดำเนินงานของตลาด (market performance)

4.3.1 การส่งผลกระทบต่อกิจการปศุสัตว์

ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสมมีบทบาทสำคัญที่ก่อให้เกิดความก้าวหน้าในกิจการปศุสัตว์ในด้านปรับปรุงคุณภาพพันธุ์สัตว์และอาหารให้ดีขึ้น การเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพของการเลี้ยงสัตว์ มีผลทำให้ช่วยเพิ่มผลผลิตและลดต้นทุนการเลี้ยงสัตว์

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบประสิทธิภาพการผลิตไก่และสุกร
ระหว่างปี พ.ศ. 2515 และ 2519

รายการ	อาหารไก่เนื้อ		อาหารสุกร	
	2515	2519	2515	2519
(1) อัตราแปลงอาหารสัตว์ต่อเนื้อ	2.55	1.85	3.85	3.40
(2) ระยะเวลาเลี้ยง (วัน)	75	45	360	195
(3) น้ำหนักเนื้อที่ได้ (กก.)	1.35	1.35	110	110
(4) ราคาอาหารสัตว์ (บาท/กก.)	3.16	4.34	3.29	4.56
(5) ต้นทุนการผลิตเนื้อสัตว์ 1 กก. (บาท/กก.)	8.06	8.03	12.67	15.50
(6) อัตราการเจริญ (กก./วัน)	0.018	0.030	0.306	0.564

แหล่งที่มา: คำนวณจากข้อมูลผลการทดลองคุณภาพอาหารสัตว์ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลาเพียง 4 ปี จากปี พ.ศ. 2515 ถึง 2519 คุณภาพของพันธุ์สัตว์ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้น มากประกอบกับคุณภาพของอาหารสัตว์ที่ดีขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตเนื้อสัตว์ไม่ เพิ่มสูงขึ้น ถึงแม้ว่าอาหารสัตว์จะแพงขึ้นอันเนื่องมาจากราคาวัตถุดิบเพิ่ม มากขึ้นก็ตาม จะเห็นได้ว่าต้นทุนการผลิตเนื้อไก่ในปี พ.ศ. 2519 ยังอยู่ ในระดับเดียวกับของเมื่อปี พ.ศ. 2515 ทั้ง ๆ ที่ราคาอาหารไก่เนื้อได้ เพิ่มขึ้นถึง 37 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ การผลิตเนื้อไก่ 1 กก. ใช้เวลา น้อยลงกว่าเดิมถึง 22 วัน หรืออีกนัยหนึ่งอัตราการเจริญของไก่ได้เพิ่มขึ้น จากเฉลี่ยวันละ 0.018 กก. ในปี พ.ศ. 2515 เป็นเฉลี่ยวันละ 0.03 กก. ในปี พ.ศ. 2519 สำหรับต้นทุนการผลิตสุกรได้เพิ่มขึ้น 22 เปอร์เซ็นต์ ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน แต่ยังคงอยู่ในอัตราที่ต่ำกว่าการเพิ่มของราคา อาหารสุกรซึ่งสูงขึ้นจากเดิมถึง 38 เปอร์เซ็นต์ อย่างไรก็ตาม คุณภาพ ที่ดีขึ้นของพันธุ์สุกรและอาหารสุกร ทำให้ลดเวลาที่ใช้ในการผลิตเนื้อหมู 1 กก. ลงเกือบเท่าตัว อัตราการเจริญของสุกรได้เพิ่มขึ้นจากเฉลี่ยวันละ 0.306 กก. ในปี พ.ศ. 2515 เป็นเฉลี่ยวันละ 0.564 กก. ในปี พ.ศ. 2519 ดังนั้น ความก้าวหน้าในด้านพันธุ์สัตว์และคุณภาพของอาหาร สัตว์ มีผลสนับสนุนต่อการเพิ่มปริมาณไก่และหมู และช่วยชดเชยไม่ให้อาหาร เนื้อสัตว์สองประเภทนี้สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

2.3.4 ประสิทธิภาพทางการตลาด (marketing efficiency)

จากการศึกษาถึงวิธีการจำหน่ายอาหารสัตว์ผสมมีแนวโน้มที่ จะเชื่อได้ว่ามีการแข่งขันกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน นับจาก ผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสมจนถึงผู้เลี้ยงสัตว์ ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์มุ่ง

ที่จะแข่งขันกัน ในด้านปรับปรุงคุณภาพมากกว่าที่จะใช้การทุ่มโฆษณา เพื่อ
ก่อให้เกิดความแตกต่างในสินค้า การแข่งขันกันจะเป็นไปในลักษณะที่
ผู้ผลิตรายเล็กจะเสียเปรียบผู้ผลิตขนาดใหญ่ และมีแนวโน้มที่ผู้ผลิตขนาด
เล็กจะต้องออกไปจากการแข่งขันของตลาด

ถึงแม้ว่าจะไม่มีสถิติตัวเลขที่แน่นอนที่เปิดเผยเกี่ยวกับกำไร
ของบริษัทผลิตอาหารสัตว์ผสม แต่จากข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตตาม
ข้อ 2.1.4 และราคาขายส่งเฉลี่ยของอาหารสัตว์ผสมตามข้อ 2.2.3
สามารถที่จะประเมินค่าอย่างคร่าว ๆ เกี่ยวกับกำไรของผู้ประกอบการ
ผลิตอาหารสัตว์ผสมได้ดังนี้

ตารางที่ 6 การประเมินอัตรากำไรของผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสม

ประเภทผู้ผลิต	ราคาขายส่งเฉลี่ย (บาท/ตัน)	ต้นทุนการผลิต (บาท/ตัน)	กำไรเบื้องต้น	
			บาท/ตัน	ร้อยละ
โรงงานขนาดใหญ่	4,975	3,682	1,293	35
โรงงานขนาดกลาง	4,958	4,017	941	23
โรงงานขนาดเล็ก	4,785	4,468	317	7

จากตารางที่ 6 ข้างต้น จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการผลิต
ขนาดใหญ่ได้กำไรเบื้องต้นในอัตรารสูง เนื่องมาจากต้นทุนการผลิตค่า
อย่างไรก็ตาม กำไรเบื้องต้นนี้ยังมีได้หักค่าใช้จ่ายด้านการขายและ
การบริหารงาน แต่ถึงหักค่าใช้จ่ายเหล่านี้ออกแล้ว พอจะคาดคะเนได้ว่า
กำไรสุทธิก็ยังคงอยู่ในระดับค่อนข้างสูง แต่สำหรับโรงงานขนาดเล็กกำไร
สุทธิอาจจะต่ำเกินไป จนไม่สามารถดำเนินกิจการอยู่ต่อไปได้

สำหรับตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์ของผู้ประกอบการผลิตนั้น มักมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อย และมีพันธะผูกพันต่อกันในระยะยาว คงจะไม่มุ่งแต่จะขึ้นราคาอาหารสัตว์ และกดราคารับซื้อผลิตภัณฑ์สัตว์จากผู้เลี้ยง เพื่อเอากำไรมากแต่ฝ่ายเดียว ประกอบกับผู้เลี้ยงสัตว์มีทางเลือกที่จะติดต่อกับตัวแทนจำหน่ายอาหารสัตว์หลายแห่ง ตัวแทนจำหน่ายจึงมีแนวโน้มที่จะไม่เอารัดเอาเปรียบผู้เลี้ยงสัตว์ เพราะผลประโยชน์ในระยะยาวของตนขึ้นอยู่กับความอยู่รอดของผู้เลี้ยงสัตว์ ส่วนผู้เลี้ยงสัตว์นั้น มีรายงานการศึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงไก่ และการเลี้ยงหมู แสดงให้เห็นว่าผู้เลี้ยงได้กำไรไม่มากนัก

อย่างไรก็ตาม โรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมมีข้อได้เปรียบกว่าผู้เลี้ยงสัตว์ เพราะสามารถปรับราคาขายของอาหารสัตว์ผสมให้สอดคล้องกับราคาวัตถุดิบที่เพิ่มขึ้น โดยสามารถรักษาอัตรากำไรในระดับเดิมได้ ซึ่งเป็นการตรงกันข้ามกับผู้เลี้ยงสัตว์ที่เมื่อต้องซื้ออาหารสัตว์ผสมในราคาที่สูงขึ้น แต่ไม่มีสิทธิพลที่จะขายผลิตภัณฑ์สัตว์ของตนให้ได้ในราคาสูงที่คุ้มต้นทุนการผลิตเสมอ ประกอบกับมีการควบคุมราคาจำหน่ายปลิกชั้นสูงของเนื้อสัตว์บางประเภท เช่น เนื้อหมูด้วย ดังนั้น ในกรณีวิกฤติการณ์ราคาวัตถุดิบแพง กำไรของผู้เลี้ยงสัตว์มักจะลดต่ำลงและบางครั้งก็ต้องขาดทุน สิ่งเหล่านี้ เป็นสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ปริมาณการผลิตเนื้อสัตว์ไหวตัวขึ้นลงไม่เพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอ

2.3.3 ผลต่อด้านการว่าจ้างงาน (employment creation)

การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ผสมจะไม่เอื้ออำนวยต่อการสร้างงานโดยตรง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้ประกอบการผลิตขนาดเล็กที่มุ่งใช้แรงงานในกระบวน

การผลิตจะไม่สามารถอยู่แข่งขันกับผู้ประกอบการรายใหญ่ และมีแนวโน้มที่จะถูกขจัดออกจากอุตสาหกรรมนี้ ดังนั้น ผู้ประกอบการผลิตที่เหลืออยู่จะเป็นขนาดใหญ่ที่มีกระบวนการผลิตแบบประหยัดแรงงาน โดยถัวเฉลี่ยแล้วโรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมขนาดใหญ่จ้างแรงงานประมาณโรงละ 100 คน เท่านั้น

ถึงแม้ว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสมจะไม่ช่วยการเพิ่มการจ้างงานโดยตรง แต่ก็มีส่วนต่อการสร้างงานโดยทางอ้อม โดยช่วยให้เกิดการว่าจ้างงานในกิจการอื่น ๆ ที่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การเลี้ยงสัตว์ ซึ่งถ้าพัฒนาให้มีผู้เลี้ยงรายย่อยมาก ๆ ในท้องถิ่นชนบท จะเป็นมาตรการแก้ไขปัญหาการว่างงานหรือการทำงานไม่เต็มที่ในชนบทที่ค้ำอย่างหนึ่ง ทว่าถ้าหากผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ขนาดใหญ่ขยายการดำเนินงานในกิจการต่อเนื่องในแนวตั้ง (vertical integration) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดตั้งฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ขึ้นเอง ย่อมมีผลกระทบกระเทือนในด้านลบต่อผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อย โอกาสที่อุตสาหกรรมนี้จะช่วยการเพิ่มการจ้างงานโดยทางอ้อมก็ย่อมจะต้องลดน้อยลง

2.3.4 ผลต่อด้านการค้าระหว่างประเทศ

ความหวังที่จะให้อุตสาหกรรมอาหารสัตว์ช่วยเปลี่ยนโครงสร้างการส่งออกของประเทศ จากการส่งออกสินค้าเกษตรออกในรูปแบบวัตถุดิบเป็นในลักษณะสำเร็จรูปมากขึ้น ยังเป็นเรื่องไกลจากความเป็นจริงมากนัก ปัจจุบันนี้ การผลิตอาหารสัตว์ผสมยังต้องอาศัยวัตถุดิบที่จำเป็นจากต่างประเทศที่ไม่สามารถผลิตขึ้นได้เอง ซึ่งได้แก่ พวกเกลือแร่ วิตามิน และหัวอาหารเสริมต่าง ๆ นอกจากนี้ ฟาร์มพันธุ์สัตว์ของบริษัทผู้ผลิตอาหารสัตว์ผสมรายใหญ่ยังต้องส่งพ่อพันธุ์แม่พันธุ์จากต่างประเทศ

เป็นจำนวนมากในแต่ละปีอีกด้วยและมีแนวโน้มที่จะส่งเข้าเพิ่มขึ้นทุกปี ในขณะที่เดียวกัน อาหารสัตว์สำเร็จรูปที่ผลิตได้เกือบทั้งหมดใช้สำหรับการเลี้ยงสัตว์ภายในประเทศ ปริมาณที่เหลือส่งออกขายต่างประเทศแทบจะไม่มีสำคัญแต่อย่างใด สำหรับผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ต่าง ๆ ที่ประเทศไทยส่งออกไปขายต่างประเทศก็ยังคงอยู่ในระดับค้าอยู่รายละเอียดได้จากตารางที่ 7

การที่ประเทศไทยส่งอาหารสัตว์ผสมออกไปจำหน่ายต่างประเทศได้น้อยอาจเนื่องมาจากสาเหตุ 3 ประการด้วยกัน ประการแรกได้แก่ นโยบายของรัฐบาลที่ต้องการให้มีอาหารสัตว์เหลือเพียงพอแก่การบริโภคภายในประเทศ ตัวอย่างจะเห็นได้จากรัฐบาลได้ประกาศห้ามส่งอาหารสัตว์ผสมออกนอกประเทศ ตั้งแต่วันที่ 14 มีนาคม 2516 และเพิ่มพอนัดให้ส่งออกได้ตั้งแต่เมื่อเดือนตุลาคม 2518 นี้เอง โดยกำหนดให้ส่งได้ไม่เกินร้อยละ 10 ของปริมาณที่ผลิตได้ในเดือนที่ผ่านมา ประการที่สอง เนื่องมาจากตลาดต่างประเทศมีการแข่งขันกันมาก ประเทศแถบเอเชียที่เป็นตลาดใหญ่ เช่น ญี่ปุ่น และเกาหลี ต่างมีอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ผสมของตนเอง ซึ่งส่วนใหญ่ผลิตได้ต่ำกว่ากำลังการผลิตอยู่มาก ส่วนประการสุดท้าย ได้แก่ ปัญหาอันเนื่องมาจากลักษณะเสียง่ายของอาหารสัตว์ผสม จึงจำเป็นต้องอาศัยการขนส่งที่รวดเร็วและสะดวก แต่เครื่องอำนวยความสะดวกในการขนส่งดังกล่าวยังขาดแคลนอยู่

สำหรับการส่งออกซึ่งเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์นั้น ก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญเกี่ยวกับข้อกำหนดการนำเข้าของประเทศที่เป็น

ตารางที่ 7 สถิตินำเข้าของวัตถุดิบและสถิติส่งออกของอาหารสัตว์ผสมและผลิตภัณฑ์สัตว์

รายการ	2515		2516		2517		2518	
	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)	ปริมาณ (ตัน)	มูลค่า (บาท)
<u>สถิตินำเข้า</u>								
(1) วัตถุดิบสำหรับผลิตอาหารสัตว์ผสม	3,233	31.7	1,731	29.8	2,595	58.3	4,627	71.3
(2) พ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์ปีกและสุกร (ตัว)	509,104	11.6	717,202	19.4	659,076	20.9	736,334	24.6
<u>สถิติส่งออก</u>								
(1) อาหารสัตว์ผสม	339	0.7	321	1.1	70	0.4	50	0.3
(2) เนื้อไก่สดแช่เย็น แช่แข็ง	0.3	0.01	138	5.5	337	14.4	56	1.5
(3) ไข่	4	32	2	21	1	16	3	52
(4) ผลิตภัณฑ์เนื้อหมู	9	0.4	383	19.1	262	15.0	18	0.7
(5) เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์อื่น ๆ	7	0.3	64	2.2	245	8.3	192	3.6
ดุลการค้า	-	-9.9	-	-0.3	-	-25.1	-	-37.8

แหล่งที่มา: Department of Customs

ตลาดใหญ่ อาทิเช่น ประเทศญี่ปุ่นมีการควบคุมการนำเข้าสัตว์เข้าประเทศอย่างรัดกุม นอกเหนือจากที่ต้องแข่งขันกับผู้ส่งออกรายอื่น ๆ ที่อยู่ในวงการนี้มาก่อน

3. ประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

จากผลการวิเคราะห์ถึงโครงสร้าง พฤติกรรม และผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ผสมของประเทศไทยดังกล่าวข้างต้น พอจะประมวลประเด็นปัญหาสำคัญ พร้อมทั้งข้อเสนอแนะด้านนโยบายเพื่อช่วยให้อุตสาหกรรมนี้ก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของประเทศอย่างแท้จริงได้ดังนี้

3.1 การแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการผลิต

โครงสร้างตลาดของอาหารสัตว์ผสมในประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงจนมีลักษณะที่มีผู้ประกอบการผลิตขนาดใหญ่แข่งขันกันน้อยราย (oligopolistic competitive market) และผู้ผลิตขนาดใหญ่แต่ละรายมุ่งที่จะขยายการดำเนินงานไปครอบคลุมกิจการที่ต่อเนื่องกันมากยิ่งขึ้น จริงอยู่ ผู้ประกอบการผลิตขนาดใหญ่มีประสิทธิภาพในการผลิตสูง และก่อให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าแก่กิจการปศุสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลี้ยงไก่และการเลี้ยงสุกรเป็นอย่างมาก แต่ลักษณะของโครงสร้างตลาดดังกล่าว อาจก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญสามประการด้วยกันคือ

ประการแรก การขยายตัวของผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ขนาดใหญ่ ไปในการจัดตั้งฟาร์มเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้าของตนเอง มีแนวโน้มที่จะเป็นการทำลายอาชีพของผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อย เป็นการเพิ่มปัญหาการว่างงานในชนบทให้ร้ายแรงยิ่งขึ้น ในขณะที่เดียวกัน กลับเป็นการเสริมฐานอิทธิพลของผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ให้มียากเพิ่มขึ้นไปอีก

ประการที่สอง การที่มีผู้ประกอบการผลิตขนาดใหญ่รายในอุตสาหกรรมผลิตอาหารสัตว์ผสม และบางรายก็มีความสัมพันธ์ในฐานะบริษัทเครือ

เดียวกัน ย่อมทำให้ง่ายต่อการที่ผู้ผลิตเหล่านี้จะร่วมกันกำหนดนโยบายด้านราคา อาหารสัตว์ผสม และราคาผลิตภัณฑ์สัตว์^{4/} ซึ่งถ้าหากทำสำเร็จจะทำให้ผู้ประกอบการผลิตขนาดใหญ่มีอำนาจผูกขาดทั้งตลาดอาหารสัตว์และตลาดเนื้อสัตว์ ทำให้มีอำนาจต่อรองที่เหนือกว่าผู้เลี้ยงสัตว์และผู้บริโภคเนื้อสัตว์

ประการที่สาม ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์รายใหญ่มีข้อผูกพันกับเจ้าของพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์ในต่างประเทศ ทำให้ต้องมีการพึ่งพาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์จากต่างประเทศตลอดไป ซึ่งนอกจากจะเป็นการสูญเสียเงินตราต่างประเทศแล้ว ยังไม่เป็นการส่งเสริมให้มีการพัฒนาพันธุ์สัตว์ขึ้น ภายในประเทศโดยใช้ความสามารถของนักสัตวบาลชาวไทยเองอีกด้วย

ดังนั้น รัฐบาลจึงควรมีนโยบายที่จะควบคุมให้ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ขนาดใหญ่แข่งขันกัน และป้องกันมิให้มีการรวมตัวกันในลักษณะที่จะเป็นการเอารัดเอาเปรียบผู้เลี้ยงและผู้บริโภค ในขณะเดียวกัน ควรสนับสนุนส่งเสริมสถาบันเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งมั่นคง เพื่อที่ผู้เลี้ยงสัตว์รายย่อยจะสามารถรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือสหกรณ์ และติดต่อซื้ออาหารสัตว์ผสมโดยตรงกับผู้ประกอบการผลิต โดยไม่ต้องอาศัยตัวแทนจำหน่ายทำให้ขั้นตอนของตลาดลดลง การรวมกลุ่มของผู้เลี้ยงสัตว์สามารถที่จะค้ำอำนาจของผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ และมีอำนาจต่อรองในการขายผลิตภัณฑ์สัตว์โดยไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ นอกจากนี้ รัฐบาลควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสมรายใหญ่ที่จัดตั้งฟาร์มพันธุ์สัตว์ขึ้นเอง พยายามผลิตพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์ขึ้นเองภายในประเทศ โดยไม่ต้องอาศัยพึ่งพาพ่อพันธุ์แม่พันธุ์สัตว์จากต่างประเทศตลอดไป ทั้งนี้ เพื่อช่วยประหยัดเงินตราต่างประเทศ และช่วยให้มีการพัฒนาพันธุ์สัตว์ขึ้นเองภายในประเทศอย่างแท้จริง

^{4/} ในอดีต ผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสมขนาดใหญ่ได้พยายามรวมตัวกันในลักษณะนี้ แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ

3.2 ด้านต้นทุนการผลิต

ต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์กว่าร้อยละ 80 เป็นค่าใช้จ่ายด้านวัตถุดิบ โดยที่วัตถุดิบเป็นผลผลิตทางเกษตร ซึ่งปริมาณการผลิตขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ยากที่จะควบคุมได้แน่นอน และราคาเคลื่อนไหวขึ้นลงตามราคาในตลาดโลกด้วย ในระยะสิบปีที่ผ่านมา ราคาวัตถุดิบมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตลอด จึงทำให้ราคาอาหารสัตว์ผสมมีความไม่แน่นอน เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงตามราคาวัตถุดิบ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในระยะยาวด้วย ประกอบกับผู้ประกอบการผลิตอาหารสัตว์ผสมในประเทศ ยังผลิตได้ประมาณ 1 ใน 3 ของกำลังการผลิตเท่านั้น จึงทำให้ต้นทุนการผลิตสูงกว่ามีควรอีกด้วย

เนื่องจากวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตอาหารสัตว์ผสม มีผู้ต้องการหลายฝ่ายด้วยกัน ซึ่งได้แก่ พ่อค้าส่งออก ผู้บริโภคภายในประเทศ และโรงงานอาหารสัตว์ และผลประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องมักจะขัดแย้งกัน ตัวอย่างเช่น เมื่อเกิดวิกฤติการณ์ปลาบ่นและกากถั่วเหลืองในปี พ.ศ. 2516-2517 กล่าวคือ ปลาบ่นและกากถั่วเหลือง ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตอาหารสัตว์ผสม มีความต้องการจากตลาดต่างประเทศมากในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ทำให้มีการส่งออกมากจนเกิดความขาดแคลนแก่ผู้ใช้ภายในประเทศ โรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมจึงประสบความเดือดร้อน ในขณะเดียวกันที่ ผู้ส่งออกโรงงานปลาบ่นและโรงงานสกัดน้ำมันพืชได้รับประโยชน์ เพื่อช่วยเหลือโรงงานผลิตอาหารสัตว์ รัฐบาลจึงได้ห้ามส่งกากถั่วเหลืองและปลาบ่นออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ก็ปรากฏว่าโรงงานปลาบ่นและโรงงานสกัดน้ำมันพืชก็เดือดร้อน เนื่องจากราคาปลาบ่นและกากถั่วเหลืองตกต่ำ และผลิตได้เกินปริมาณความต้องการภายในประเทศ ในที่สุดรัฐบาลต้องใช้มาตรการที่ประสานผลประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยผ่อนผันให้มีการส่งออกได้และควบคุมราคาภายในประเทศ อย่างไรก็ตาม มีข้อน่าสังเกตว่ารัฐบาลได้ทำการแก้ไขปัญหาในลักษณะเฉพาะหน้าคือ ปลด

ให้เกิดปัญหาขึ้นแล้ว จึงทำการแก้ไข ดังนั้น เพื่อช่วยให้ต้นทุนการผลิตอาหารสัตว์ผสมมีเสถียรภาพ รัฐบาลควรมีนโยบายเกี่ยวกับการจัดสรรวัตถุดิบแก่ผู้ใช้ภายในประเทศและผู้ส่งออก โดยการกำหนดเป้าหมายการผลิตให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้ภายในประเทศ และความต้องการจากต่างประเทศอย่างแน่นอน^{5/}

3.3 ด้านตลาดจำหน่าย

เนื่องจากการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้าอย่างจริงจังยังไม่ขยายตัวมากกว่าที่ควร ทำให้ตลาดอาหารสัตว์ผสมภายในประเทศไม่ขยายตัวตามไปด้วย สาเหตุสำคัญก็คือ ตลาดปศุสัตว์ไม่มีเสถียรภาพในเรื่องราคา เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ไม่ทราบภาวะตลาดอย่างถูกต้อง จึงทำให้การผลิตบางครั้งมีมากจนล้นตลาด ราคาจึงตกต่ำมาก และบางครั้งก็ผลิตน้อยจนเกิดความขาดแคลนขึ้น นอกจากนี้ ยังมีการควบคุมราคาเนื้อสัตว์ขายปลีก เช่น ควบคุมราคาเนื้อหมูชำแหละ แต่ไม่มีการควบคุมราคาสัตว์เป็น ทำให้คนเลี้ยงสุกรเป็นฝ่ายเสียเปรียบ ซึ่งมีผลทำให้การเลี้ยงสุกรไม่ขยายตัวเท่าที่ควร ส่วนการส่งอาหารสัตว์สำเร็จรูปไปจำหน่ายยังตลาดต่างประเทศต้องเผชิญกับปัญหาการขนส่งและปัญหาการแข่งขันกับผู้ผลิตรายอื่น และผู้นำเข้าหลายประเทศต้องการอาหารสัตว์ในรูปวัตถุดิบมากกว่า

เพื่อช่วยให้ตลาดอาหารสัตว์ผสมขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้โรงงานผลิตอาหารสัตว์ผสมเต็มกำลังการผลิต ทำให้ต้นทุนการผลิตและราคาอาหารสัตว์ผสมลดลง รัฐบาลควรมีนโยบายช่วยให้ราคาปศุสัตว์มีเสถียรภาพ อนุญาตให้มีการจัดตั้งโรงงานฆ่าสัตว์เพิ่มมากขึ้น และยกเลิกการจำหน่ายเนื้อสัตว์ข้ามเขต ซึ่งจะช่วยให้ส่งเสริมให้มีการเลี้ยงสัตว์แบบการค้ามากขึ้น ส่วนการขยายตลาดอาหารสัตว์สำเร็จรูปในต่างประเทศนั้น รัฐบาลต้องสนับสนุนให้มีการลดต้นทุนการผลิตและ

^{5/} กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้ดำริที่จะจัดตั้งองค์การอาหารสัตว์ขึ้น ให้มีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมอาหารสัตว์ทุกด้านซึ่งรวมถึงหน้าที่ดังกล่าวนี้ด้วย

ผลิตอาหารสัตว์ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้เลี้ยงสัตว์แต่ละประเทศ
นอกจากนี้ ควรเปลี่ยนนโยบายควบคุมการส่งอาหารสัตว์ผสมไปต่างประเทศ
ให้ลดหย่อนความเข้มงวดกวดขันดัง เช่นที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันนี้